

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A bírósági közvetítói eljárások utánkövetéséből levonható
következtetések**

szerző: Benkovicsné dr. Varga Erika

Kecskemét, 2017. április 10.

I. Előszó

A Magyarországon jogilag szabályozott alternatív vitarendezési (AVR) eljárások – mint a választottbírói eljárás, békéltetés, valamint az úgynevezett online vitarendezés – sorába ékelődik be a mediáció, vagy más néven közvetítés. Ezen eljárások közös jellemzőjeként emelik ki az alternatív vitarendezéssel foglalkozó szakemberek, hogy egy választható, eltérő utat jelenthetnek a konfliktusok intézményes rendezésének klasszikus módja, a döntéshozó jellegű bírósági eljárás mellett.

A közvetítés – törvényi megfogalmazása szerint – egy olyan, sajátos permegelőző, perelterelő, vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.¹

A bírósági közvetítés, az általános értelemben vett mediációhoz képest egy szűkebb, egyben komplexebb kategóriát is jelent, hiszen nem elkülönülten, önállóan létezik, kizárólag egy folyamatban lévő bírósági eljáráshoz való kapcsolódásában nyer létjogosultságot.

Célja kettős: a felek kommunikációjának helyreállítása, konfliktusának feloldása mellett, a bírósági eljárás lehetőségeinek kiszélesítésével, annak megsegítésére is hivatott.

Bírósági közvetítést bíró, bírósági titkár végezhet, az akkreditált képzés elvégzését és kijelölését követően. A bírósági közvetítői eljárást a bíróságon, külön erre a célra kialakított mediációs szobában folytatják le, a felek közös kérelme alapján.

A Kecskeméti Törvényszéken 2013 szeptemberétől van lehetőség bírósági közvetítés igénybevételére a felek részéről. A kezdetektől fogva jelentős erőfeszítések történtek mind vezetői, mind közvetítői oldalról egyaránt a jogintézmény bírósági szervezeten kívüli és belüli megismertetése érdekében. A tájékoztatások eredményeként közel 600, bírósági közvetítői eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett a törvényszékre kijelölt közvetítőkhöz, mely ügyszám felveti az igényt tudományos jellegű megfigyelésekre.

---

¹ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 2.§

A törvényszéki koordinátor szakmai irányítása alatt magas szintű kutató-elemző munka folyik a bírósági közvetítés széles körű lehetőségeinek megismerése, feltárása érdekében. Számos vizsgálatot végeztünk el, különböző időszakokra, ügytípusokra vonatkozóan, melyek alapján korábban meg nem fogalmazott törvényszerűségeket, nem várt következtetéseket jegyezhattünk le.

A jelen tanulmány alapját képező kutatásban a Kecskeméti Törvényszék illetékességi területén működő helyi bíróságra, egy adott évben érkezett 129, bírósági közvetítói eljárás lefolytatására irányuló kérelmet vizsgáltam meg.

Megfigyeléseim alapjául a folyamatban volt közvetítói ügyeket, továbbá ezen ügyekhez kapcsolódó peres eljárásokat tettem. Választásom azért esett erre az időszakra, mert ekkor már jelentős számú befejezett ügy állt rendelkezésre, amelyek az eltelt idő távlatával utánkövetésre is alkalmassá váltak, valamint ez volt az az időszak, amikor változatlan tárgyi és személyi feltételek mellett működhetett ezen bíróságon a közvetítói tevékenység.

Vizsgálataimat a törvényszék elnökhelyettese által kiadott kutatási engedély alapján végeztem.

II. Utánkövetés

A tanulmány elkészítésének koncepciója szerint a közvetítói, valamint a kapcsolódó alapügyek, mint egységben lezárult eljárások iratait előre meghatározott szempontok szerint áttanulmányozom, a tapasztalatokat összegzem, és a befejezés módjait is összevetve megfogalmazom a feltárt törvényszerűségeket. Ezek után a megállapodást kötött feleket egy előzetesen összeállított kérdéssorral megkeresem és a megállapodás sorsáról, a feleknek a megállapodáshoz, valamint egymáshoz való viszonyáról kérdezem, ezen válaszokból nyert információkból is levonva a megfelelő következtetéseket.

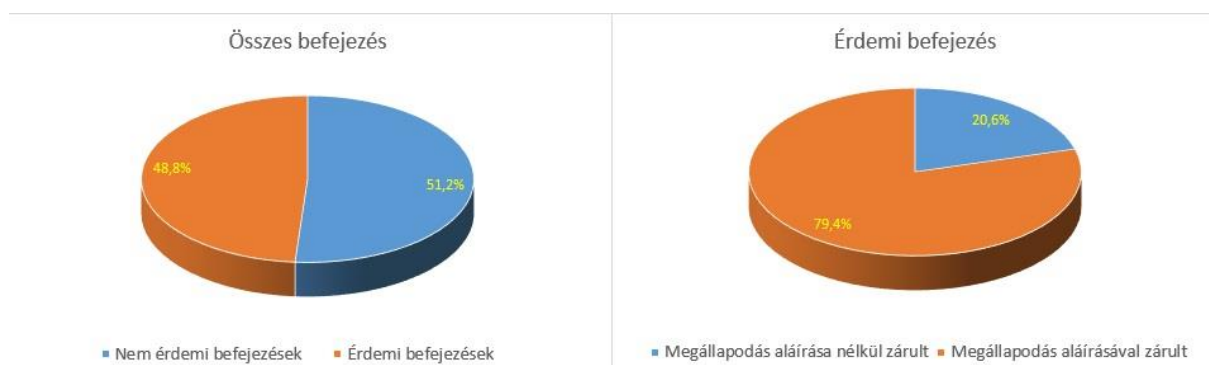
Mindezek alapján a kutatás két szakaszban valósult meg:

- először a közvetítói ügy és az alapügy iratainak áttanulmányozásával (tárgyi utánkövetés),
- majd a felek személyes megkeresésével (személyes utánkövetés).

1. Az utánkövetés első szakasza: a közvetítői ügy és az alapügy iratainak áttanulmányozásából levonható következtetések

Az adott járásbírószágra, a vizsgált évben, 129 közvetítői eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett. Valamennyi közvetítői ügyet önmagában, majd a közvetítői ügy iratait az alapügy iratanyagának összevetésével megvizsgáltam, a befejezés módjai szerint külön-külön csoportokba bontással, az alábbiak szerint:

- egyéb módon befejeződött ügyek (nem érdemi befejezések) - 66 (51,2%);
- közvetítői eljárásban történő (érdemi) befejezések - 63 (48,8%);
  - megállapodás aláírása nélkül zárult - 13 (20,6%);
  - megállapodás aláírásával zárult - 50 (79,4%).

1. ábra²

Az ábra alapján is látható, hogy nagyon magas a nem érdemi befejezések száma, melynek legfőbb oka, hogy az egyoldalú kérelemre a másik fél nem tesz nyilatkozatot. Több bíró jelezte, hogy amikor ez a tény később felmerült a tárgyaláson, a közvetítői eljárásban passzívan maradt fél akként nyilatkozott, hogy korábban soha nem hallott erről az intézményről, és nem tudta megítélni, hogy egy ilyen típusú eljárásban való részvétel számára is kedvező lenne-e.

A második ábrán azonban szépen kirajzolódik, hogy az érdemben lefolytatott közvetítői eljárásokban nagyon magas a megállapodások megkötésének a száma, az eljárások mintegy 80%-ában kerül sor a felek által közösen megalkotott, a jövőben tartható konszenzus rögzítésére.

---

² A szerző saját szerkesztése

1.1. Egyéb módon befejeződött ügyek utámkövetése

Az egyéb módokon befejezett ügyek esetében a felek részéről közös nyilatkozat aláírására nem kerül sor, ezáltal érdemi szakaszba nem fordul át az eljárás. A befejezések ezen típusai azonban nagyon változatos formákban jelennek meg, az alábbiak szerint.

A 66 egyéb befejezés körében:

- 34 esetben az egyoldalú kérelemre a másik fél semmilyen nyilatkozatot nem tett;
- 2 ügyben a felek kérelme alapján áttételre került sor;
- 2 esetben téves iktatás történt;
- 4 ügyben jelezték a felek, hogy az alapeljárás egyezséget kötöttek;
- 7 esetben jelezte a másik fél; nem kíván részt venni az eljárásban, mert megítélése szerint nagyon elmérgesedett a viszony a felek között, és semmi realitását nem látja a békés vitarendezésnek, illetve a kezdeményezést a másik fél részéről időhúzásnak tekinti;
- 17 közvetítői ügyben az egyik vagy mindkét fél megjelent az előkészítő ülésen, de a nyilatkozat aláírására, tehát az eljárás érdemi szakaszba történő átfordulására mégsem került sor.

Az egyéb befejezések köréből külön kiemelem azokat az ügyeket, amikor a közvetítői ülésen a felek külön-külön vagy együttesen megjelennek, mert ezekben az esetekben már realizálódik a közvetítő tevékenységének egyik legfontosabb mozzanata, nevezetesen a felekkel történő közvetlen, személyes kapcsolatfelvétel. Felmerült bennem a kérdés: önmagában az előkészítő ülésen való részvétel is befolyásolhatja-e az alapeljárás további haladási irányát, befejezésének módját?

6 esetben csak az egyik fél jelent meg az előkészítő ülésen, a másik fél mindvégig passzív maradt. Ezekben az ügyekben semmilyen további törvényszerűséget nem lehetett megállapítani az eljárás további menetére vonatkozóan.

11 esetben az előkészítő ülésen mindkét fél megjelent, azonban, a közvetítői tájékoztatást követően, valamilyen oknál fogva mégsem bocsátkoztak az eljárás érdemi részébe. Ezekben az ügyekben azonban, az alapügyek aktáinak áttanulmányozását követően megállapítható volt egyfajta

törvényszerűség, nevezetesen, hogy az alapeljárásban magas számban kerül sor bírósági egyezség megkötésére. A 11 folytatódó eljárásban 4 esetben került sor egyezségkötésre, 2 alkalommal pedig az eljárás szünetelés folytán megszűnt.

Mindezekből arra lehet következtetni, hogy önmagában a közvetítői előkészítő ülésen való közös részvétel alkalmas arra, hogy a feleket a bírósági út eredetileg kijelölt irányától eltérítse, figyelemmel azon tényre, hogy 11 esetből 6 alkalommal (54,5%) nem került sor az eljárás klasszikus értelemben vett folytatására, hiszen a peres eljárás nem ítélet meghozatalával, hanem - a felek elhatározásából - egyéb módokon zárult.

Miről is szól az előkészítő ülés?

Az előkészítő ülés során a bírósági közvetítő ismerteti az eljárás jellemzőit, szakaszait, alapvető szabályait. Álláspontom szerint azonban a tájékoztatás nem rekedhet meg ezen a szinten, a tudnivalók tételes felsorolásában. A közvetítői gyakorlat, a rutin megszerzésével a tájékoztatásnak személyre szabottabbá, egyre autentikusabbá kell válnia, és szükséges a saját tapasztalatait, az eljárások eredményeit, sikereit beleszőni, a közvetítőnek a jogintézményhez való személyes viszonyulását, hitét átadnia.

Amennyiben az egyik fél nem nyitott a mediációra, a közvetítőnek bátorítani is tudnia kell. Szükséges az eljárás felekre nézve előnyös vonásainak hangsúlyozása, a felektől, bíraktól visszaérkező pozitív tapasztalatok, az eljárás hatékonyságának kiemelése. Központi része a tájékoztatásnak, hogy a közvetítésben létrejött megállapodást a felek alkotják meg, nem egy kívülálló harmadik személy, hiszen ők ismerik saját történetüket, és ők fognak ezzel a megállapodással, adott esetben egy életen át együtt élni, ezért nagyon fontos az aktív részvételük.

Valamennyi alkalommal törekszem átadni a közvetítés pozitív életfelfogását, emberi hangú üzenetét, optimista hozzáállását, emberekbe vetett hitét, bizalmát.³ Azt, hogy a bírósági eljárás ezen szakaszában is van még egy másik választásuk, és felelősséggel kezükbe vehetik életük folyásának irányítását.

---

³ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban, Bíbor Kiadó, 2010. Miskolc, 17. o.

Kiemelendő szempont továbbá a felek személyes, közös jelenléte. Természetesen mindaddig, amíg a nyilatkozat aláírására nem kerül sor, az eljárás további szakaszába, a megszakítás nélküli időbe nem bocsátkozhatunk, ezért a felek a közöttük fennálló helyzet lényegi elemeiről nem tesznek nyilatkozatot. Általános információkat azonban a másik fél tudomására hozhatnak, akárcsak azt, hogy egyikőjük hajlana a konfliktus békés rendezésének irányába.

A közvetlen emberi kommunikáció általános jellemzője, hogy sok csatorna igénybevételével történik (verbális, nem verbális). A kommunikáció többcsatornás jellege mellett többszintű is. Megkülönböztetjük a közléstartalom szintjét, valamint a közlők közötti relációra vonatkozó szintet, melyben a reciprocitás, tehát a válaszkényszer, válaszkölcsönösség elve uralkodik. A kommunikáció alapvető célján, az információközlésen kívül mindig megjelenik egy másik cél is, a közlést befogadó személyiség, a kommunikációs partner befolyásolásának célja is, mely azonban rejtett cél, és csak ritkán kerül előtérbe, általában a kommunikáció relációs szintje hordozza.⁴

A közvetítői eljárás közvetlen, kevésbé formális jellege tágabb teret ad ezen kommunikációs tényezők szabad megnyilvánulásának, melyek kölcsönösen hatnak egymás irányába, és idővel a felek mindezekre adott válaszaként elkezdnek nyitni a másik felé. Mindezek alapján megállapítható, hogy a közvetítői eljárás „katalizátor” funkciója már az előkészítő ülés alkalmával képes működésbe lépni.

1.2. A felek a nyilatkozatot aláírják, azonban nem jön létre a megállapodás

A vizsgált bíróságon, az adott időszakban, 13 eljárásban került feljegyzésre, hogy a közvetítő előtt megjelent és a közös szándéknyilatkozatot aláírt felek végül nem kötöttek megállapodást, melynek következményeként az alapeljárás folytatódott. Az utánkövetés során megállapítható volt, hogy a folytatódó eljárások későbbi szakaszában a felek 5 esetben jogvitájukat mégis egyezséggel rendezték.

Álláspontom szerint: ezekben az esetekben még fokozottabban érvényesülnek a kommunikáció szabályszerűségei vonatkozásában a fentebb kifejtett megállapítások, hiszen a nyilatkozat aláírását követően a felek a köztük kialakult helyzet legrészletesebb körülményeire is kitérnek.

---

⁴ Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei forrás: <http://vmek.oszk.hu/02000/02009/02009.htm>, (letöltés: 2016.08.08.)

A legtöbb esetben a felek úgy érkeznek a közvetítői eljárásba, hogy nem beszélnek egymással, álláspontjaik megmerevedtek, és a destrukció irányába mutató jelek is megjelenhetnek. A közvetítőnek nem minden esetben sikerül a feleket a megállapodás irányába terelni, azonban általános tapasztalat, hogy a felek kommunikációja az eljárás során javul. Nagyon gyakori, hogy olyan párbeszédre kerül sor a felek között, amilyenre azt megelőzően vagy a vita kialakulása óta soha, így az álláspontok ténylegesen nem is váltak ismertté a másik fél számára. Ilyen esetben önmagában felbecsülhetetlen eredmény, ha az irányított beszélgetés alkalmat ad a valóságos álláspontok árnyalt, részletes megismerésére. Mivel az álláspontok érthetőbbé, elfogadhatóbbá válnak, javul a felek közti párbeszéd minősége is.⁵ A közvetítés sikere tehát nem kizárólag abban nyilvánulhat meg, hogy a felek megállapodást kötnek, az is sikernek számít, ha a felek kimozdulnak megmerevedett pozíciójukból. A siker tehát a feleké, a közvetítő sikere nem más, mint a szakszerű közvetítői tevékenység biztosítása.⁶

1.3. Megállapodás aláírásával befejeződött eljárások

A vizsgált időszakban a helyi bíróságon 50 eljárás zárult megállapodás megkötésével, mely ügyek több szempontból is elemzésre adtak lehetőséget, az alábbiak szerint:

- milyen típusú megállapodásokat kötöttek a felek az eljárás során;
- egyezségbe foglalás és jóváhagyás végett csatolták-e a felek a megállapodást az alapeljárásba;
- a megkötött megállapodás tartalmával megegyezően kérték-e az egyezség jóváhagyását, vagy attól eltértek;
- amennyiben a megállapodás a per megszüntetésére vagy az eljárás szünetelésére irányult, arra sor került-e.

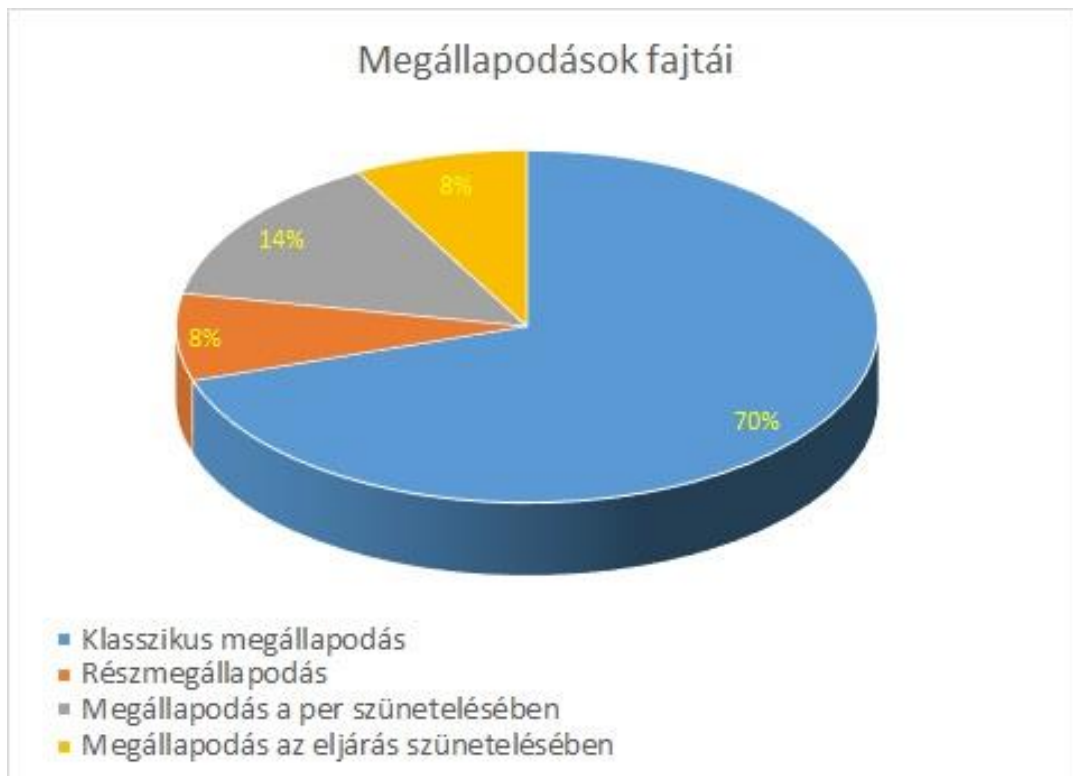
Az 50 ügy iratainak áttanulmányozása alapján a megállapodásokat 4 csoportba lehetett sorolni:

- klasszikus megállapodás -35 (70%);
- részmegállapodás -4 (8%);
- megállapodás a per megszüntetésében -7 (14%);
- megállapodás az eljárás szünetelésében - 4 (8%).

---

⁵ Mediáció Közvetítői eljárások, Szerkesztő: Sáriné Simkó Ágnes, HVG-ORAC, 2012, Budapest, 37-38. o.

⁶ A bírósági közvetítésről - mindenkinek, szerk.: Gyengéné Nagy Márta, Körös András, HVG-ORAC, 2016. Budapest, 99. o.

2. ábra⁷

Klasszikus megállapodás

A megállapodások körében a felek 35 esetben írtak alá klasszikus értelemben vett megállapodást, mely alatt a részletes, a felek tartós, jövőbeli viszonyaira vonatkozó szabályozást értem. Az ilyen típusú megállapodások megkötésére családjogi ügyekben került sor, és 32 esetben nyújtották be a felek egyezségbe foglalás és bírósági jóváhagyás végett, melyből;

- 21 alapeljárásban a felek kifejezetten hivatkoztak a közvetítői eljárásban való részvételre, csatolásra került a megállapodás, és kérték annak egyezségbe foglalását, jóváhagyását ugyanazon tartalommal (a felek a közvetítői eljárás során minden esetben tájékoztatást kapnak arról, hogy megállapodásuk mely része foglalható egyezségbe).
- 10 eljárásban minimális eltérésekkel került jóváhagyásra a megállapodás (időközben elmaradt tartás, illetve a kapcsolattartás körében eszközöltek módosításokat, a megállapodás lényegi tartalmi elemeit nem érintve).

⁷ A szerző saját szerkesztése

Amennyiben a felek a megállapodás aláírását követően, azt a peres eljárás irataihoz csatolva megküldték, kérve a tárgyalás mihamarabbi kitűzését, az eljáró bírák ezt valamennyi esetben figyelembe vették, és intézkedtek a tárgyalási határnap lehető legközelebbi időpontra való kitűzéséről. A tárgyalás átlagosan 15-20 perc alatt lezajlott.

Részmegállapodás

A lefolytatott közvetítői eljárásokban 4 esetben került sor részmegállapodás megfogalmazására, amikor is a felek csak bizonyos kérdésekben tudták álláspontjaikat közelíteni. Egy esetben utaltak a perben a felek rá, hogy bizonyos kérdéskörben sikerült részmegállapodást kötniük, és e vonatkozásban további bizonyítási eljárás lefolytatására az alapeljárásban nem került sor. További 2 részmegállapodásra nem hivatkoztak a felek, 1 esetben a felperes elállt keresetétől.

Megállapodás a per megszüntetésében

7 ügyben a felek megállapodása azt rögzítette, hogy a közvetítői eljárásban feloldott konfliktus, illetve a felek közvetítői eljárásban tanúsított tevételes magatartására tekintettel (telekhatár helyreállítása, birtokháborítás megszüntetése, közös tulajdon megszüntetéséhez szükséges okiratok aláírása, a követelt összeg megfizetése) a felperes a keresetétől eláll, vagy a felek közösen kérik a per megszüntetését. Ez a felek részéről valamennyi esetben megtörtént, a pereket a bíróság megszüntette. (3 esetben még az első tárgyalás megtartását megelőzően).

Megállapodás az eljárás szünetelésében

A közvetítői eljárások során rögzített megállapodás 4 esetben az alapul szolgáló peres eljárás szünetelésére irányult. Ezen megállapodások különlegessége, hogy bár a felek betartották az abban foglaltakat, és kérték az eljárás szünetelését, 3 esetben azonban a felek az eljárás folytatásáról döntöttek, és csak 1 esetben szűnt meg ténylegesen, melynek alapja egy szerződéses jogvita volt.

A 3 eset mindegyikében a házasság, illetve a párkapcsolat megmentése volt a felek részéről a cél, amely azonban nem sikerült. Ez a problémakör egy gyakran felmerülő kérdést vet fel: a közvetítés és a párterápia elhatárolását.

Mindenfajta mediációnak van terápiás hatása is, hiszen segíthet feldolgozni a felek múltbéli sérelmeit. A családterápiában a hangsúly azonban kifejezetten ezen tényezőre tevődik át, a korrekció, a feldolgozás és persze az együttműködés helyreállítása a cél.⁸ A terápia a lélektani folyamatokra koncentrál és viselkedésbeli változásokat kíván elérni a résztvevőkben.

Ezzel szemben a bírósági közvetítés nem az alapproblémák teljes felszámolását tűzi ki célul, hanem azt, hogy a problémákat kezeljék, ezáltal a tárgyi kérdések megoldhatóvá váljanak. Nem a múltbéli történésekre fókuszál, hanem a felek igényeire és szükségleteire, melyek alapján körvonalazható egy kapcsolat jövőbeli működése. Önmagában a mediáció egy kapcsolat megmentésében csak akkor segíthet, ha a felek kifejezetten kommunikációs nehézséggel küzdenek, azonban ez a bírósági út választásának szakaszában már nagyon ritka.

A kérdéskör etikai problémákat is felvethet, mert közvetítőként érzékelnem kell, hogy egy adott kérdésben már nem vagyok kompetens, de azt is látom, hogy egy bizonyos pontig tudom segíteni a feleket. Jelezhetem-e nekik közvetítőként, hogy az eljárás szünetelése mellett, a kapcsolat helyreállítása érdekében, forduljanak szakemberhez...?

E körben is koordinátori megbeszélést kezdeményeztünk és arra az álláspontra jutottunk, hogy a megállapodás megkötését követően jelezhetjük a feleknek, hogy későbbi elakadásaik esetén forduljanak egy kívülálló harmadik személyhez.

Összegezve a megállapodások és az alapeljárások kapcsolatát, az alábbiakat állapíthatjuk meg, az 50 megállapodás figyelembevételével:

- 41 esetben zárult le az alapeljárásban is kiható - annak befejezését elősegítő - eredménnyel a bírósági közvetítés (82%);
- 7 esetben folytatódott az alapeljárás (14%);
- 2 esetben egyéb módon fejeződött be az alapeljárás (4%).

---

⁸ Barcy Magdolna - Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” Animula Kiadó, 2002. Budapest, 70. o.

3. ábra⁹

Az utánkövetés során tapasztaltakból továbbá az is megállapítható volt, hogy a felek részéről kifejezett igény mutatkozik a közvetítői eljárásban kötött megállapodásaik perbeli legitimációjára, annak bíró általi jóváhagyására, mely ugyancsak a két eljárás erőteljes összekapcsolódását mutatja.

2. Az utánkövetés második szakasza, a személyes utánkövetés

A közvetítés a felek szempontjából egyfajta ideiglenes valóság; egy független, szakképzett segítővel folytatott konfliktuskezelés korábbi életüknek sem volt, későbbi életüknek sem lesz mindennapi része. Sokszor megemlítik a felek, hogy mennyivel egyszerűbb nekik ilyen keretek között megbeszélni vitás dolgukat, de mi lesz velük, ha hazamennek, és a közvetítő már nem lesz velük. Természetesen mindig arra kell biztatni őket, hogy a felmerülő kérdéseiket hasonló szabályok szerint igyekezzenek rendezni. Amennyiben a közvetítő szakszerűen végzi munkáját, a felek képesek lesznek a megoldásra váró situációkat a közvetítői szobán kívül is kezelni.

A törvényszék elnökhelyettese által kiadott kutatási engedély alapján a közvetítői eljárásban megállapodást kötött feleket postai, elektronikus, illetve rövid úton egy előre összeállított kérdéssorral megkerestem, és válaszaikat összegeztem.

⁹ A szerző saját szerkesztése

Kérdéseim az alábbiak voltak:

- Tartják-e a felek megkötött megállapodást?
- A közvetítői eljárásban való részvétellel változott-e a felek viszonya, kommunikációja?

A felek postai, illetve elektronikus úton való megkeresésére mindösszesen 6 ügy kapcsán érkezett válasz, majd telefonon 31 személlyel sikerült beszélnem, mely helyzetben eleinte nem éreztem magam komfortosan.

Kellemetlen érzéseim a második telefonos beszélgetés után elszálltak, mert a közvetítői eljárásban korábban megállapodást kötött felek nagyon segítőkészen együttműködtek. A beszélgetés elején mindig jeleztem, hogy kérdéseimmel csak pár percüket venném igénybe, de a legtöbb esetben alig bírtam letenni a telefont, el szeretnék volna mesélni, hogy a közvetítői eljárást követően hogyan alakult a sorsuk, melyből érezhető volt, hogy ezt a folyamatot sikerként kezelik.

2.1. Az alapügyre hatást gyakorolt megállapodások utánkövetése

A 41, megállapodással zárult eljárásban - mely az alapeljárás befejezésére is kihatással volt - 27 esetben sikerült felvennem a kapcsolatot a felekkel és valamennyien úgy nyilatkoztak, hogy betartják a megállapodást. 10 esetben volt lehetőség mindkét féltől információt szereznem, és azt tapasztaltam, hogy a felek hasonlóan látták helyzetüket, lényegi eltéréseket nyilatkozataik nem tükröztek.

A 27, jövőben is tartott megállapodás kapcsán:

- 8 fél nyilatkozott úgy, hogy javult a kommunikáció (30%);
- 3 személy szerint javult a kommunikáció és a viszony is (11%);
- 9 esetben a kommunikáció és a viszony nem változott, azonban a megállapodás irányt mutat számukra (33%);
- 7 esetben a felek minimális módosításokkal tartják a megállapodást, akadnak viták közöttük, de meg tudják beszélni (26%).

8. ábra¹⁰

A felek nyilatkozatai alapján egyértelműen megállapítható volt az a törvényszerűség, hogy azokat a megállapodásokat, melyek a peres eljárásban is legitimizálásra kerülnek, illetőleg amely megállapodások a per megszüntetésére irányulnak, azokat a felek a jövőben is tartják. A felek viszonyának és kommunikációjának pozitív irányú változása nagyban függ attól, hogy konfliktusuk mely szakaszában érkeztek a közvetítőhöz. A felek sok esetben hivatkoztak arra, hogy semmi nem változott közöttük, azonban az a tudat, hogy a megállapodást közösen alkották meg, ez irányt mutat számukra, melyhez egyértelműen kötik magukat.

Az utánkövetés kezdetekor abból az alaptételből indultunk ki, hogy a felek a mediációs eljárásban kötött megállapodásokat 90%-ban hosszú távon is betartják. Az utánkövetés célja annak feltárása volt, hogy a bírósági közvetítő előtt kötött megállapodásoknak is ilyen magas-e a kötőereje.

Az ismertetett eredményekből egyértelművé vált, hogy a bírósági közvetítés beváltja a hozzá fűzött reményeket, mert a felek a külső közvetítés eredményeihez képest minimális eltéréssel, 82 %-ban a jövőben is tartják a megkötött megállapodásokat.

¹⁰ A szerző saját szerkesztése

Érdekes módon, a felek a bírósági közvetítés és itt visszautalva az Előszó első bekezdéséhez, nem a bírósági eljárás alternatívájaként látták, hanem annak kiegészítéseként. Szerencsés helyzetnek tartották, hogy a bíróság az eljárás adott szakaszában felajánlotta számukra ezt a lehetőséget, melyet elfogadtak, a konfliktusukkal „dolgoztak”, megtalálták saját megoldásukat, melyet az eljárásba jóváhagyásra visszavittek, így a bíróság ítélete saját döntésüket tükrözi. A közvetítés törvényi megfogalmazása nem tartalmazza, azonban a fentiek alapján a bírósági közvetítést leginkább a bírósági eljárás támogatójaként jellemezhetnénk.

2.2. Az alapügyre hatást nem gyakorolt megállapodások utánkövetése

Sikerült beszélnem olyan felekkel is, akik nem vitték vissza megállapodásukat vagy részmegállapodásukat az alapeljárásba, és nem is hivatkoztak rá az eljárás során. Az egyik esetben elmondták a felek, hogy nem érezték a közvetítő pártatlanságát, és ugyan aláírták a megállapodást, nem vallották sajátjuknak. A másik esetben úgy látták a felek, hogy a közvetítő jobban akarja a megállapodást, mint ők maguk, azt úgy ítélték meg, mint ami rájuk lett erőltetve. Hivatkoztak továbbá arra is, hogy nem volt elég idejük, hogy átgondolják a helyzetüket, hogy valójában mit is szeretnének, a közvetítő siettette őket. Ezen megállapodások egy-egy frissen kinevezett közvetítő gyakorlatából kerültek ki, melyek vonatkozásában két dolgot említenék:

– Minden esetben számolni kell azzal, hogy a közvetítő személyes tevékenységét szeretné a legjobban ellátni, annak valamilyen elismertetésére törekszik. Munkájának leglátványosabb megnyilvánulása a „sikeres” ügyek aránya, a megállapodással záruló ügyek, melyek statisztikailag jól mérhetőek. A bírósági rendszerben a statisztika alapján következtethetünk az eredményességre. Ugyanakkor, akik már sok közvetítői ügyet végigvittek, azok számára egyértelmű, hogy a létrejövő megállapodás nem minden esetben jelenti a sikert, főleg akkor, ha az nem tükrözi a felek tényleges, kölcsönösen elfogadható közös szándékát.¹¹

– A mediátorok eredményességének vizsgálata (Rogers-McEwen, 1989) kimutatta továbbá, hogy a gyakorlott mediátorok több ügy megoldásához tudták hozzásegíteni a feleket, mint azok, akik kevesebb gyakorlattal rendelkeztek.

---

¹¹ A bírósági közvetítésről - mindenkinek, szerk.: Gyengéné Nagy Márta, Kőrös András HVG-ORAC, 2016. Budapest, 98-99. o.

Vizsgálták azonban azt is, hogy a mediátor életkora, neme, az adott területen szerzett szakértelme befolyásolta-e az eredményességet, mely vizsgálatok azzal a következtetéssel zárultak, hogy a fenti tényezők közül kizárólag a gyakorlat volt hatással a mediátor eredményességére.¹²

Az utánkövetés kapcsán később ezen ügyeket megbeszéltük, kielemeztük a közvetítőkkal, és valamennyien el tudták mondani, hogy az eljárás mely pontján nem sikerült tartani a módszertani követelményeket, mely minden esetben megegyezett a felek által felvázoltakkal.

Amikor közvetítőként elkezdjük tevékenységünket, valóban kézzelfogható sikerre törekszünk, és eleinte úgy látjuk, hogy ez kizárólag a megállapodások számában mutatkozhat meg. Idővel azonban megértjük, hogy a felek kismértékű egymáshoz fordulása is hatalmas eredmény lehet, továbbá, hogy ez tényleg nem rólunk szól, nem a mi, hanem a felek sikeréről.

Figyelemmel azon tényre is, hogy a közvetítői eljárással érintett bírósági eljárásokban később nagyon magas (mintegy 46%) az egyezségkötési, szünetelési arány, a bírósági közvetítés sikerét komplexen, a bírósági szervezetrendszeren belül, egységében érdemes értékelni.

III. Az utánkövetések tapasztalatainak összegzése

3.1. Az utánkövetés által feltárt adatokból láthatjuk, hogy nagyon nagy arányú a nem érdemi befejezések száma, melynek oka, a felek visszajelzései alapján, hogy még mindig nem ismert eléggé a társadalom tagjai körében a bírósági közvetítés igénybevételének lehetősége, illetve nagyon kevés információval rendelkeznek a jogintézményről. Kiemelkedő jövőbeli feladatként mutatkozik ezért a központi és helyi tájékoztatási rendszerek újragondolása és megerősítése.

3.2. Érdekes, nem várt eredményeket mutatott az előkészítő ülésen való közös részvétel hatása az alapügy folytatására. A rendelkezésre álló adatok szerint, a felek az eljárásba történő visszatérés eseteiben 54,5%-ban egyezséget kötöttek vagy az eljárás szünetelésére került sor, melyből megállapítható, hogy a bírósági közvetítői tevékenység - megállapodás megkötése nélkül is - hozzájárult a jogvita békés és gyors rendezéséhez. Jellemző továbbá, hogy a közvetítői eljárásban részt vevő feleknél javul a kommunikáció és az együttműködési készség, melyeket összességében a közvetítői eljárás ún. „*katalizátor*” hatásának neveztünk el.

---

¹² Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban, Bíbor Kiadó, 2010. Miskolc, 13. o.

3.3. Az érdemben lefolytatott eljárások esetében nagyon magas a megállapodások arányának száma, mert 80%-ban sikerül a feleknek a konszenzusos megoldást megtalálniuk, amely a jogintézmény hatékony működését igazolja. (Ezen arány az országos átlagot meghaladja, mely álláspontom szerint, a helyi koordinátor által szorgalmazott folyamatos szakmai egyeztetések, esetismertetések, jó gyakorlatok bemutatásának eredménye.)

3.4. A megállapodás létrehozásának szempontjából sikertelenül zárult ügyek háttérében szakmai hiányosságok, megválaszolatlanul maradt módszertani kérdések, illetőleg a kezdő közvetítő rutintalansága áll, ezért nagyon nagy szükség mutatkozik egy szakmai, módszertani támogató rendszer kialakítására.

3.5. Az utánkövetés során megszólított felek nyilatkozata alapján, az általuk megkötött és a peres eljárásban is megerősített megállapodásaikat 82%-ban betartják, és általános jelleggel nagyon pozitív tapasztalatként élték meg a bírósági közvetítői eljárással kiegészült peres eljárást. A közvetítésben nem a bírósági eljárás alternatíváját látták, hanem annak a bíróság által biztosított kitágított mozgásterét.

3.6. A bírósági közvetítés hatásait a bírósági rendszer egészében kell megfigyelniünk, mert a megállapodások magas száma és azok önkéntes megtartása a másodfokú és a végrehajtási eljárások számát is nagymértékben csökkenti.

3.7. Az egész személyiséget érintő, tartós viszonyokban kialakult konfliktusok esetén, az ún. „*magas érzelmi és indulati intenzitású ügyekben*” (családjog, szomszédjog, öröklési jog) jellemző leginkább a bírósági közvetítői eljárás sikeressége. A közvetítés ezen összetett élethelyzetek feloldásában hatékony segítséget tud nyújtani, mert nemcsak a jogvitát, hanem a kialakult konfliktus egészét is képes kezelni, mely a legtöbb esetben többrétű, hiszen az érdeksérelmek egymásra épülnek és komplexen érinti a jogi, társadalmi és együttélési normákat egyaránt. Hatékony eszközként vehető továbbá igénybe a közvetítés a tartós, de nem egész személyiséget érintő konfliktusok (munkajog, gazdasági jog) esetében is.

IV. Utószó

A bírósági közvetítés pozitív hatásait megvizsgálhatjuk végezetül egy különös aspektusból is. Nevezetesen a bírósági közvetítő szemszögéből. Az „első generációs” és azóta sikeresen bírói helyre pályázó bírósági titkár közvetítők részéről általános tapasztalat, hogy nagymértékben megkönnyíti kezdő bírói pályájukat a bírósági közvetítésben szerzett gyakorlat. A hosszabb ideig végzett közvetítői tevékenység során olyan kompetenciákat sikerül elsajátítani, melyek a klasszikus ítélkezési tevékenységben is jól hasznosíthatóak, így:

- önismeret;
- pártatlanság, előítéletektől mentes gondolkodásmód;
- empátia;
- osztott figyelem, értő figyelem, asszertivitás;
- kérdezéstechnika;
- konfliktus- és indulatkezelés;
- flexibilitás.

Mindezen tapasztalatok összegzése által megfogalmazható, hogy a bírósági közvetítés kialakított rendszere alkalmas arra, hogy a jogintézmény céljaiként kitűzött és benne rejlő lehetőségeket megvalósítsa, mert a konfliktus feloldásán, a kommunikáció javításán túlmenően valóban hozzájárul a bírói munka részbeni tehermentesítéséhez, a pertartam rövidüléséhez és a felek elégedettségére is figyelemmel erősíti a bíróság szolgáltató jellegét, valamint a bíróságok pozitív megítélését és az igazságszolgáltatásba vetett hitet, bizalmat.

Benkovicsné dr. Varga Erika

Jelen publikáció alapját az OBH által 2016-ban meghirdetett Mailáth György Tudományos Pályázatra, a szerző által benyújtott „A bírósági közvetítés jelene és jövője” című pályamű képezi.

Felhasznált irodalom:

Barcy Magdolna - Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” Animula Kiadó, 2002. Budapest

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei,
forrás: <http://vmek.oszk.hu/02000/02009/02009.htm>

Gyengéné Nagy Márta, Kőrös András: A bírósági közvetítésről-mindenkinek HVG-ORAC, 2016. Budapest

Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban, Bíbor Kiadó, 2010. Miskolc

Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, forrás:
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_polgari_eljarasjog/ch09.html

Pokol Béla: A jog elkerülésének útjai.
<http://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html>

Sáriné Simkó Ágnes szerk. Mediáció, Közvetítői eljárások HVG-ORAC 2012. Budapest